

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології**

**КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка IV курсу 13-411 групи
Напрямку підготовки 034 Культурологія
Освітньо-професійної (наукової) програми
Культурологія
Щидловська Ольга Ігорівна

Керівник: кандидат мистецтвознавства,
доцент
Думасенко С.А.

Рецензент: директор Херсонського
обласного будинку народної творчості
Капелюшник В.В

Івано-Франківськ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Наукова проблематика процесів глобалізації в Україні.....	4
1.1. Аналіз літератури з теми дослідження.....	4
1.2. Участь України в міжнародних конкурсах та виставках як віддзеркалення процесу глобалізації.....	9
РОЗДІЛ 2. Виклики та відповіді України на специфіку сучасних тенденцій культурно-мистецької сфери.....	13
2.1. Україна, як один з гравців глобалізації. Провідні напрями мистецтва.....	13
2.2. Ідентифікація, як виклик глобалізації.....	18
ВИСНОВКИ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Історія розвитку культури вибудовується та визначається за принципом чередування епох. Кожна з них залишає по собі пласт певних, знань, відкриттів, винаходів, подій тощо. Наша обізнаність в культурно-мистецьких процесах сучасності, зумовлена ретельними дослідженнями всього суцього попередніми поколіннями. Але стрімкий розвиток людства не завжди несе за собою позитивні наслідки, що ми можемо спостерігати вивчаючи культуру сучасності. ХХІ ст. це початок глобальних змін у світовому устрої, що характеризується взаємодіями між культурами на планетарному рівні. Актуальною проблемою є вивчення перспектив розвитку культури всередині нашої держави.

Вищезазначене зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи роботи **«Культурно-мистецькі процеси України в умовах глобалізації»**.

Мета дипломної роботи полягає у дослідженні тенденцій розвитку культури та мистецтва в умовах глобалізації

Поставлена мета роботи передбачає постановку та вирішення таких завдань:

- проаналізувати теоретичну базу дослідження;
- дослідити глобалізацію як фактор впливу на сучасну культуру;
- розглянути сучасні тенденції у арт-просторі України;
- показати еволюцію мистецьких процесів в контексті явища глобалізації

Об'єктом дослідження є культура постмодернізму.

Предмет дослідження – глобалізаційні процеси в культурі України

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, п'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВА ПРОБЛЕМАТИКА ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

1.1. Аналіз літератури з теми дослідження

Сучасне суспільство складно уявити об'єднаним в одну спільну для всіх державу, але своє розділення на племена та народи, людство почало мільйони років тому з територій Північно-Східної Африки. Вплив різних кліматичних умов створював характерні відмінності у зовнішності племен, африканці набули чорного кольору шкіри, щоб витримувати тропічне сонце, в монголоїдів утворився характерний розріз очей, котрий захищає від піску та снігу тощо. Мова пралюдства, також роздробилася на сім'ї та все ж збереглися спільні корені у багатьох сучасних мовах. Багатовікова ізоляція народів сприяла усталенню національних відмінностей.

В історії з виникненням явища глобалізації та процесом повторного зближення людства, пов'язують епоху великих географічних відкриттів. Та все ж, кожному народу належить власна територія, мова, духовно-емоційна складова, культурні цінності та надбання, що зумовлює тенденцію розвитку національних особливостей культури.

Завдяки, активній міжнародній торгівлі відбулося стирання національних кордонів. Обмін культурними продуктами між країнами, які територіально знаходяться на відстані тисяч кілометрів став доступнішим з розвитком інтернету. А процес створення та поширення предметів мистецтва, культурних цінностей вийшов на новий рівень із появою сучасних інформаційних технологій. Як наслідок, відбулося «формування інформаційного суспільства, яке у свою чергу, визначило активізацію та напрям руху глобалізаційних процесів у дещо відмінному від традиційного розуміння руслі...» - зазначає, культурологиня Пилявець Л. [9]. Зокрема, можна сказати, що умови для культурного

збагачення народів стали комфортними. Саме це прагнення до надмірної «комфортності» та доступності позначилося на якості культури.

Однією з головних проблем, що постали при дослідженні процесу глобалізації, вважається поширення тенденцій стандартизації культури, перемішування та спрощування культурних цінностей. Витоки цієї проблеми також обґрунтувала у своєму дослідженні Л.Пилявець: «інформаційно-культурна глобалізація щонайбільше спровокувала неоднозначні та почасти негативні трансформації, які нині загрожують розмиванням традиційних підвалин культурної самототожності, провокуючи виникнення на їх місці нових, суперечливих поєднань у формі своєрідних міксів різних ментальних цінностей» [9].

Що більше держави-нації працюють над тим, щоб вигідно та ефектно презентувати власну культуру одне одному, тим більше вона видозмінюється, набуває нових впливів, сенсів та контекстів, що призводить до розчинення самототожності, ексклюзивності та глибинності культурних цінностей окремих народів.

Однак, з часом дослідники змогли побачити і протилежну сторону таких змін на культурному ґрунті, а саме навпаки, це викликало спротив деяких держав, що в умовах культурної експансії виборюють право на існування етнічних культурних цінностей. На сьогоднішній день, яскравим прикладом такого спротиву є Україна. Культурно-мистецькі процеси в Україні зазнавали значного впливу з боку Туреччини, Польщі, СРСР та Росії протягом багатьох років формування її кордонів. Повномасштабне вторгнення Росії на територію України в 2022 році дало поштовх для тотальної переоцінки історичного впливу країни агресора на нашу культуру.

Сучасний стан речей потребує глобальних рішень для того, щоб досягнути рівноваги в культурному обміні, досліджуючи дану тему, кандидатка культурологічних наук Гродська Е. приходиться до висновку: «Конфлікти і зіткнення різних культур і цивілізацій — головний фактор

сучасного багатопольярного світу. В умовах глобалізації необхідна нова філософія — філософія взаєморозуміння, розглянута в контексті діалогу Сходу і Заходу, Півдня і Півночі» [10].

Українська культура на сучасному етапі досліджується в контексті європейської культури. Усвідомлення зв'язку України з європейською культурою є дуже важливим для сучасного розвитку нашої держави. Усвідомлення сучасного українця себе, невід'ємною частиною світового культурного простору є необхідним для майбутньої співпраці митців з європейською спільнотою, для формування нового розширеного світогляду українського народу, нових цінностей та для позбавлення від такого явища, як комплекс меншовартості.

Вивчаючи проблему залученості України в процесі глобалізації, слід зазначити, що наш розвиток зумовлений впливом глобальних викликів та загроз, що активно обговорюють сучасні науковці. Стосовно даної наукової проблеми висловлює думку доктор філософських наук А.Ручка: «Глобальні кризи в першій декаді ХХІ ст. (фінансово-економічна, енергетична, продовольча), масова міграція, падіння народжуваності в Європі, зростання невизначеності, невпевненості, конфліктогенності, тощо справді змушують інтелектуалів замислитись над природою кризових явищ і пріоритетами подальшого розвитку людства» [10].

Україна достатньо молода держава і тому вже на початку свого розвитку піддавалася впливу глобалізації культури, відповідним чином в тому числі задіяні і мистецькі процеси. Культура перестала бути чимось локальним та сакральним, глобалізований світ пропагує відкритість та взаємообмін цінностей і традицій, сучасний українець вільний обирати де жити, з ким планувати сім'ю, вільний у виборі релігії, в сучасному світі знання різних мов надає багато привілеїв у працевлаштуванні, або ж просто у власній реалізації. Член-кореспондент НАН України Сіденко В. щодо формування ціннісних

орієнтацій українців підкреслює: «За таких умов процес відродження національної свідомості, формування внутрішньо національних символів та життєвих смислів з самого початку обумовлювався значною роллю елементів глобального впливу, що, зокрема, виявлялося в переважно глобальній самоідентифікації помітної частини населення» [12].

Україна поки, що здебільшого впускає в себе впливи глобальної масової культури. Але серед дослідників існує думка про те, що цей вплив «є засобом масової психотерапії, що виконує в суспільстві складні функції адаптації людей до соціокультурних змін», - В.Шапко [7]. Та все ж, швидкість поширення явища глобалізації зумовлена тим, що винайдено багато потужних засобів впливу на свідомість людини, зокрема таких, як телебачення або інтернет. З огляду на ці обставини, чимало українських та зарубіжних науковців, культурологів, громадських діячів занепокоєні домінуванням масової культури у суспільстві та її впливом на світогляд людей, зокрема дітей та молоді.

Одним з яскравих негативних прикладів глобалізації культури в Україні протягом незалежності можна вважати майже повну відсутність на вітчизняному телебаченні оригінальних авторських, як розважальних, так і просвітницьких телепередач. Практично усі вони запозичені з інших країн, як ідеї так і сценарії повторюються до деталей, тим самим транслиуються чужі цінності, що чинить вплив на кожного незалежно від віку.

Однак, розглядати зміни в культурі необхідно з урахуванням усіх факторів впливу, більш широко досліджує сучасний стан держави кандидатка географічних наук Дронова О.: «Процеси глобалізації в Україні сприяли «відкриттю кордонів» і активізації міграційних процесів, розширенню ланцюгів постачання сировини, послуг, товарів, капіталу зменшенню почуття ізоляції, запровадженню механізмів демократії і свободи слова, доступу до нових знань і технологій,

створенню нових робочих місць, активізації громадських рухів і укладанню міжнародних угод, у тому числі щодо збалансованого розвитку» [8, С.3].

На даному етапі розвитку нашої держави відчувається спротив проти експансії культур найбільш економічно розвинених країн, а також загалом відбувається пробудження національної ідентичності нашого народу. Це говорить про те, що універсалізована культура не здатна задовольнити потреби інтелектуальних верств населення. Прогресуюча у світі культура споживання негативно позначається на моральному та психологічному стані суспільства, життєві цілі набувають матеріального характеру і звужується світогляд людини, зменшується інтерес до життя. Культурна глобалізація, характеризується зближенням культури між різними країнами та зростанням міжнародного спілкування. Це веде до того, що популярні міжнародні культурні явища можуть поглинати національні або перетворювати їх на інтернаціональні.

Тому, багато дослідників пишуть про те, що Україні необхідно визначити свої сильні сторони для того, щоб стати активним гравцем в процесах глобалізації, а саме, не тільки зберегти власну культурну ідентичність, а ще популяризувати наші національні цінності, привертати увагу туристів до культурного життя країни, влаштовувати цікаві мистецькі події, популяризувати літературу, кіно, театр, музику.

Наша держава так само, як і увесь світ у 2020 році зіштовхнулася з ізоляцією та припиненням будь-яких економічних та культурних процесів. Що призвело до певної переоцінки та перезавантаження в усіх сферах діяльності людини.

Досліджуючи вплив даної події на Україну Дронова О. зазначає: «Темпи і масштаби поширення COVID-19 переконливо свідчать про те, наскільки людство нині інтегроване і взаємопов'язане» [8].

А отже, державам слід бути постійно включеним в культурно-мистецькі течії та тенденції, потрібно шукати відповіді на виклики сучасного глобалізованого суспільства.

1.2. Участь України в міжнародних конкурсах та виставках, як віддзеркалення процесу глобалізації.

Україна наразі є активним учасником у світових мистецьких заходах. Зокрема, починаючи з 2001 року творчість українських митців регулярно представляється на одній із провідних виставок сучасного мистецтва Венеційській бієнале. У різні роки до проєктів долучалися такі митці: художник та кінорежисер Микола Рідний; художники та скульптори Микита Кадан, Жанна Кадирова; художник Павло Маков; фотограф Борис Михайлов, поет Сергій Жадан; робота Віктора Сидоренко та інш. Також у 2012 році в Україні відбулась перша міжнародна бієнале учасного мистецтва «Арсенале-2012», впроваджено бієнале сучасного мистецтва в Одесі.

Водночас поява благодійних іноземних фондів дала можливість проявитися українському сучасному мистецтву, посприяла розвитку живопису, фотографії, арт-інсталяції тощо. Відповідно велика кількість митців отримала можливість презентувати свої роботи у багатьох країнах Європи та Америки. Зокрема, творчість Бориса Михайлова, що зображала кризу в культурі та соціальному розвитку в Україні наприкінці ХХ століття. З початку дев'яностих його роботи активно експонувалися у музеях. У 1991 році він узяв участь у престижній міжнародній виставці в Carnegie Museum of Art Піттсбурга, США.

Через власну культуру та мистецтво ми промовляємо, що таке Україна, яким би банальним не здавалося це твердження. Тому, з

моменту здобуття незалежності нашою державою, виникає потреба самостійності та повноправності української культури, а також з'являється можливість віднайти нові сенси, закарбувати власний культурний досвід, переосмислити видатні художні твори інших країн.

У 2022 році сталося повномасштабне вторгнення Росії на територію України і наші культура та мистецтва зараз неабияк задіяні та покликані стояти на варті нашої держави. Безумовно це один з найскладніших періодів для нашої культури і складно уявити можливість розвитку під час війни. Але мистецтво неможливо зупинити і тому творах художників сьогодні відбувається суцільна рефлексія на події війни.

У Берліні в 2023 році відкрилася масштабна виставка «Загартована. Український феномен». На ній 11 українських мисткинь, серед яких Марія Куліковська, Ганна Криволап, Катерина Лісова, у різних стилях, медіа та техніках досліджують незламність української жінки [20].

Експозиція містить понад 50 робіт, які презентуються за хронологічним принципом. Концепція виставки розповідає про основні віхи історії, в яких викристалізувався портрет незламної українки. В самому початку представлена робота етнографині Зінаїди Васиної «Моя земля». Художниця звернулася до образу праукраїнки в період культу Землі-матері, зображена жіноча фігура доби Трипілля, суспільства, у якому царював матриархат. Далі присвячена давній весільній традиції лірико-абстрактна робота Ганни Криволап із серії «Стрічки». «Темні часи» Катерини Лісової - сучасний колаж, у якому художниця поєднала старовинні портрети, вишивку та графічні елементи. Харків'янка Поліна Кузнєцова була змушена евакуюватися з дітьми до Естонії, там був створений «Крик тікаючих», що містить елементи німецького експресіонізму. Жіночі скульптури Марії Куліковської «Номо Вулла», що були розстріляні російськими бойовиками у 2014-му в Донецьку символізують беззахисність жінки перед насиллям. У серії «Українська

голгофа» Оксани Чепелик тему шоку від подій передала через власні портрети із застиглими на обличчі виразами страху й горя, що накладені на документальні фото жахів війни.

Культура та мистецтво відіграють ключову роль у регуляції впливу процесу глобалізації, а саме у протистоянні поширенню масової культури. Актуальним і важливим є активізація мистецьких проєктів, підтримка митців державою, відкриття культурних центрів в містах України, організація виставок сучасних українських митців тощо, розвиток кіномистецтва, мультиплікації, музики та театру.

Заснований в грудні 2001 Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України впроваджує академічні програми та художню діяльність в сфері сучасного мистецтва. Робить значний внесок у активізацію мистецьких процесів та сприяє входженню українського мистецтва у світовий художній простір. Зокрема, інститут займається науковими дослідженнями, післядипломною освітою, книговидавництвом, конференціями, та іншою діяльністю, яка пов'язана з культурологією та сучасною історією мистецтва.

Розвиток мистецтва в добу глобалізації пов'язаний з фінансовими потоками, як вітчизняних, так іноземних спонсорів, що дозволяє митцям реалізовувати мистецькі проєкти, знімати кіно, створювати простір для творчих людей, а також будувати та утримувати театри, художні для культурні центри, влаштовувати виставки та тури.

На мою думку важливою подією та безпосередньо пов'язаною з глобалізацією є програма Європейського Союзу «Креативна Європа (Creative Europe)», що стартувала з 2014 року. Сенс, якої полягає в тому, щоб підтримати розвиток культурної галузі країн Європи. Тобто, в рамках даної програми відбувається фінансування великої кількості культурних проєктів за рахунок міжнародних грантів. «Метою програми є розвиток сектору культурних і креативних індустрій в країнах Європи, посилення конкурентоспроможності європейської аудіовізуальної

продукції, а також забезпечення промоції і захисту культурного та мовного розмаїття.» [1].

Таким чином, культурні діячі вмотивовані працювати над тим, щоб культурні та мистецькі продукти користувалися попитом та викликали інтерес не тільки на території однієї держави. Головними пріоритетами для надання фінансової підтримки проектам за програмою «Креативна Європа» є: міжнародна мобільність; розвиток аудиторії; нові бізнес-моделі; перехід до використання цифрових технологій; тренінги та освіта; культурна спадщина; міжкультурний діалог, сприяння соціальній інтеграції мігрантів та біженців.

До таких програм також відноситься: «House of Europe (“Дім Європи”) — програма, що фінансується Європейським Союзом, створена для підтримки професійного та творчого обміну між українцями та їхніми колегами в країнах ЄС та Великій Британії» [2]. Проектна діяльність набула поширення в Україні, завдяки, спільній роботі міжнародних партнерів та активних, творчих людей, які прагнуть зростати професійно та зробити внесок в сучасну культуру. За даними сайту creativeeurope.in.ua «грантові кошти дозволяють відшкодувати приблизно 60-80% витрат на здійснення, як масштабних, так і невеликих проектів» [1].

Зокрема, можна створювати виставки сучасного мистецтва, експериментальні театральні постановки, документальне кіно, розробити онлайн-курс про мистецтво/культуру, презентувати книгу, поїхати на навчання до іноземних фахівців тощо. Такий приклад культурної взаємодії показує багатогранність та багат шаровість процесу глобалізації сприяє виявленню потенціалу та вивченню різних можливостей розвитку культури.

РОЗДІЛ 2

ВИКЛИКИ ТА ВІДПОВІДІ УКРАЇНИ НА СПЕЦИФІКУ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ СФЕРИ

2.1. Україна, як один з гравців глобалізації. Провідні напрями мистецтва.

Українська культурна спільнота невпинно працює над тим, щоб наше суспільство зацікавилася багатою культурною спадщиною минулих століть і в той же час ми робимо кроки назустріч розвитку сучасного мистецтва.

В 50-ті роки із розвитком концептуалізму, абстракціонізму, поп-арту, популярністю творчості таких митців, як Енді Уорхол, Джим Дайн, Роберт Раушенберг, що творили історію розвитку постмодернізму, сформувалася тенденція стирання кордонів між мистецтвом та «не мистецтвом». Дана тенденція поширилася на вираження художньої думки українських митців. Насамперед, мистецтво сучасної України орієнтується на передачу глобального змісту проблем, які постали перед громадянином, людиною. Відповідно до розвитку явища глобалізації характерним в українському арт-просторі є використання інноваційних форм.

На сьогоднішній день поширеними є напрями діджитал та відеоарту, інтерактивного мистецтва, арт-інсталяцій, живопису, скульптури та перформансу. Думаю, що варто приділити увагу саме цифровізації або ж віртуалізації мистецтва, адже комп'ютерні технології стали інструментом для багатьох сучасних художників, а твори створені за участю медіа засобів можна побачити, як в музеях, так і у власному гаджеті.

Зокрема, унікальним проєктом в період карантину COVID-19, який показує можливості цифрового мистецтва було створення в травні 2020 року інтернет-сайту, що схожий на живий організм, здатний розвиватися наповнюючись роботами художників з усього світу та розширюючи свої межі. Міжнародна художня виставка «Strange Time (з англ. — «Дивний час») —у віртуальному просторі, створена українським художником Степаном Рябченком в межах творчого об'єднання «Арт Лабораторія»» [3].

Напряму діджитал-арту в Україні розвиває Степан Рябченко, Олена Голуб, Кат Mozgin, Сергій Петлюк, Олексій Сай, Оксана Чепелюк та ін. «Олексій Сай – художник, який працює з різними медіа, проте, найбільш знаний своїм авторським винаходом – практикою Exel-Art. З програмою Excel у якості ресурсу візуальної мови Сай працює з 2004 року» [4]. Вражають також роботи київської художниці Олени Голуб, яка звернулася до комп'ютерного мистецтва в 2003 році і створила чимало робіт у техніці фотоколажу, зокрема «Схід дерев'яного сонця»(2011); «Бронзовий вік, асфальтовий період» (2018), що презентувалися, як в Україні, так і закордоном. За допомогою фотомонтажу мисткиня створює композиції із етнічних символів, історичних артефактів з предметами сучасного повсякденного життя.

Одним з провідних жанрів мистецтва в добу глобалізації можна назвати перформанс. Явище перформансу можна віднести і до різновиду театрального мистецтва тому, що і те, і інше перш за все показує дію актора або ж пропонує здійснити її глядачу. Але, він може бути виконаний у вигляді протесту, якоїсь групи населення, або ж навіть однієї людини. Дуже схожим за своєю формою є гепенінг «(англ. *happening* — випадок, подія) — різновид мистецтва дії. Певна форма дій, акцій, учинків, під час яких митці намагаються залучити глядачів до гри, сценарій якої намічений тільки приблизно» [1].

Жанри хепенінгу і перформансу доволі складно відрізнити один від одного та в другому випадку публіка займає позицію скоріше спостерігача, а не учасника подій. Засобом і матеріалом творчості в перформансі слугує тіло, зовнішній вигляд, рухи, поведінка художника-актора. Це - події, дії, процеси, в яких художник використовує своє тіло і тіло своїх колег, костюми, речі й оточення, надаючи кожній позі, жесту, положенню в просторі, контактам з предметами та середовищем символічного та ритуального характеру.

Науковиця Яцик І. у своєму дослідженні дає визначення перформансу: «Одна з властивостей концептуалізму — відмова від об'єкта і перехід до процесуальності. З точки зору мистецтвознавства, перформанс стає об'єктивованою дією (дія як об'єкт мистецтва)».[14, С.67]

В 1990-х у Харкові групою митців, а саме фотохудожниками Сергієм Братковим, Борисом Михайловим та Сергій Солонським було створено «Групу швидкого реагування», аби разом здійснювати акції та перформанси, які не практикували індивідуально. Наприкінці 1990-х «Група швидкого реагування» розпалася, але у Києві перформанс та акція набули виразних рис у роботах Алевтини Кахідзе, груп Р.Е.П. та Tanzlaboratorium.

«Серед майданчиків для перформативних практик зазначимо Gogolfest Porto Franko (Івано-Франківськ), Тиждень актуального мистецтва (Львів), Фестиваль Бруно Шульца (Дрогобич), «ДроАртДей» (Дрогобич), PostPlay Theatre (Київ), Центр Леся Курбаса (Київ), Tanzlaboratorium (Київ), Osten–saken off–stage festival (Немішаєве), Міжнародний фестиваль соціальної скульптури, ІПСМ (за ініціативи О. Чепелик) та інші» [14, С. 69].

В рамках Гогольфесту в 2021 році на Херсонщині, на території Олешківської пустелі було здійснено перформанс «30 із 40» режисера Влада Троїцького. В концепцію, якого увійшла біблійна історія про

Мойсея та пережитий досвід художника під час кризи 90-х років в Україні. Просто неба вночі під музичний супровід гурту ДахаБраха, учасники виконували роль блукаючих по пустелі людей в пошуках свого місця, цікавим атрибутом вистави стали сумки в клітинку, що символізували період «челночників».

Перформанс вже воєнного часу «254» біля Нової національної галереї у Берліні у виконанні Марії Куликовської, художниця лежала на підлозі накрившись із головою українським прапором. Акція була заснована на виступі Куликовської 2014 року у Санкт-Петербурзі, на знак протесту проти російської анексії Криму, що призвело до її короткочасного арешту російською поліцією.

У дослідженні історії розвитку перформативних практик, мистецтвознавиця Яцик І. розкриває особливості даного мистецького напрямку: «Окрім різних варіантів реалізації перформансу можемо говорити також про декілька «вимірів» існування перформансу в часі: те, що відбувається під час перформансу; те, що залишається після його документації в різних медіа (фото, відео, тощо) і те, що залишається після реалізації перформансу в колективній пам'яті».

Українські митці, активно приймають участь в процесі глобалізації, презентуючи власну творчість на міжнародних виставках. На мою думку це стимулює розвиток мистецтва в нашій країні, дає можливість продемонструвати унікальність національної художньої думки для іноземного глядача, а також сприяє розкриттю потенціалу сучасних авторів.

Худолій М. В. зауважує, що таким чином людство приходить до міжнародного або ж світового мистецтва: «Глобалізація знімає обмеження міграції з країни в країну для видатних митців, багато з яких проводять за кордоном значно більше часу, ніж у себе на батьківщині. Результати творчості геніїв в умовах глобалізації перестають бути

надбанням тієї чи іншої нації і стають надбанням усього людства» [5, С.125].

В першу чергу, зосередження митців з усього світу відбувається в рамках міжнародних бієнале. Цей формат може застосовуватися для виставок сучасного мистецтва, музичних та кінофестивалів. Кожна конкретна виставка має офіційну тему, в межах якої об'єднують всі проекти. Для проведення бієнале серед провідних фахівців культури та мистецтва обирається куратор (або група кураторів). Це людина, яка займається розробкою ідеї та концепції бієнале, запрошує учасників, відповідає за програму проведення виставки тощо. Ця подія, зазвичай проходить у межах всього міста. Задіюються усі місцеві художні та культурні центри, таким чином це дозволяє залучити більше глядачів та туристів.

Булавіна Н. вбачає в нових реаліях існування мистецтва формування особливого виду творчості: «Відтепер доля сучасного актуального художника формується від його здатності брати участь у глобальних перетвореннях, відчувати свого роду «інтернаціональний стиль» [13, С.13].

У 2019 році інсталяція українського скульптора Назара Білика «Лапки» була відібрана до десятка переможців бієнале лендарту SMACH 2019 і виставлена в Доломітових Альпах. В одному із своїх інтерв'ю він прокоментував, який зміст вкладав у свою роботу: «Це для мене вже не нова робота. Перша її версія була реалізована в 2014 р. на Бирючому острові, на Півдні України. Тема цієї бієнале пов'язувалась з батьківщиною. Розмірковуючи над умовністю цього поняття в сучасному світі, я взяв в лапки пейзаж італійських гір і використав його, як метафору рідного дому» [6].

Художник створює надзвичайно цікаві скульптури, експериментує з формою та змістом, в нього є роботи зроблені бронзи, зокрема «Дош», а також з гіпсу – «Контрформи». В його роботах зображаються обриси

людини у вигляді порожнечі або ж відбитки людини на площині, при цьому гармонійно передана анатомія людського тіла. Мистецтво скульптури завжди несло в собі високу ідею людських настроїв та ідеалів. З роками тенденції виготовлення інсталяцій змінювались: настрої, сенс, матеріали. Сьогодні в Україні все більш стають популярними сучасні скульптури, які приваблюють своїм екстравагантним видом поєднуючи навіть в класичних формах скульптур сучасні тести.

Україна багата обдарованими індивідуальностями, які прагнуть розкривати естетичний потенціал української культури, створювати якісні художні твори та сміливо презентувати їх перед світовою спільнотою.

2.2. Ідентифікація, як виклик глобалізації.

Масова культура – це потужний інструмент поширення культурних символів різних народів. Більшість сучасних людей задовольняється лише культурою у форматі масової. Вона є розважальною, доступною, легкою для сприйняття, зараз її активно використовують у сфері реклами, в дизайні, тощо.

Доктор філософських наук, Сінькевич О. вбачає велику популярність масової культури через низький рівень смислового навантаження: «Масова культура характеризується специфічним способом виробництва своєї продукції, який часто порівнюють з конвеєром, фабрикою: «Духовний Клондайк», «індустрія духу та мрії», «бізнес культури», «індустрія розваг», «шоу-бізнес», «фабрика мрій». Це порівняння має право на існування, оскільки конвеєр маскульту повинен задовольняти людей з простими алгоритмізованими потребами, її типовим артефактом виступає тиражована річ» [15, С. 336].

Глобалізаційні процеси в культурі сучасності, характеризуються продукуванням культурної естетики, яка б була привабливою для багатьох. Таким чином, держави-нації обмінюючись культурними зразками, здійснюють торгівлю, приваблюють туристів, заявляють про себе у світі тощо. Стосовно цього більшість дослідників говорять про те, що такий спосіб культурної інтеграції, поступово розмиває кордони між державами, формуючи світове суспільство, в якому культура, являє собою щось спільне, однакове для всіх. Така концепція глобалізації, сприймається цілком ймовірною, з огляду на ті трансформації, які на сьогоднішній день вже сталися в усіх сферах людської діяльності, і на ті стандарти, до яких ми вже звикли, які стали невід'ємною частиною нашого життя. Стандартизація культури призводить до змішання та зведення до мінімуму проявів культури ідентичної. Грубо кажучи, в майбутньому світ може представляти собою не цікаву, позбавлену різноманітності, багатства барв, глибинності змісту, автентичності цивілізацію, яка покликана служити технократичному прогресу.

Ареф'єва А. докторант кафедри етики та естетики Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманов у своєму дослідженні процесів глобалізації в культурі сучасності формулює протилежну думку щодо поширення глобальної масової культури : «..Йдеться про те, що збереження культурного–історичного потенціалу на рівні етносів, на рівні націй–держав здійснює культура автентична, їй не можна протиставити культуру масову або будь–яку надкультурну реальність, як би її не визначали, – в рамках привабливих моделей глобалізації, інтеграції тощо» [16 С.186].

Підтвердженням, кардинальної різниці сутності масової та ідентичної культури і існування механізмів, які залишають місце та право на увічнення останньої, можна знайти в сучасному мистецтві. Візьмемо для прикладу українську вишивану сорочку, в сучасному

вигляді вона являє собою бренд, видатні модельєри шукають натхнення серед унікальних зразків творчості українського народу.

Авраменко Н. у розвідці про етно стильові тенденції у розвитку сучасної української моди зазначає, що : «Нині дизайнерським центром вишивки є село Решетилівка на Полтавщині. Ще в 2007 році майстрині місцевого художнього професійного ліцею представили Україну на Всесвітньому професійному етнофестивалі мистецтва та культури в Сеулі» [17, С.157].

Українські та іноземні селебрітіз, світові будинки моди (Valentino, D&G та інші) зробили свій вибір на користь українського етнічного одягу, а популярність та актуальність вишиванки була підтверджена авторитетним модним американським журналом Vogue. Для колекції весна-літо Valentino більшість моделей були вбрані у вишиті сукні, і сорочки, і навіть верхній одяг у стилі гуцульських жилетів – «камізелей» та «жупанів». Dolce&Gabbana створили проект підтримки сімейних цінностей, обличчям якого обрали сім'ю саме з України у національному вбранні. У цьому образі вони вбачали силу сімейних цінностей та єдність родини. «Український етно одяг також надихнув Жана Поля Готьє. Дизайнер один із перших використав українську вишивку у своїй колекції» [17, С.160].

Презентуються не лише українські етнічні костюми, а також дизайнер зацікавився історією місця походження такого одягу і гості показу мали можливість познайомитися із історією нашого краю: «У 2005 році сукні Готьє мали своєрідні назви українських історичних країв, а зал, у якому проходив показ, був поділений на сектори із назвами сучасних українських міст» [18].

Це говорить про те, що в сучасному глобалізованому світі культурні процеси досить складні, якщо раніше культура формувалася локально і розвивалася в межах певної території, то в теперішній реальності сфера її впливу розширюється як територіально, так і на рівні включення в

економічні та політичні процеси. Для підтримання високого рівня культурного розвитку націй є необхідним постійне вивчення культурної спадщини її творче та наукове осмислення.

Академік НАН України Павлюк С. у своєму виступі на загальних зборах академії наголосив також на важливості мови для українців : «Фундаментальною частиною системи культурних цінностей й водночас її головним інструментом є мова. Будучи складовою культури, мова функціонує як одна з семіотичних систем поряд з літературою, мистецтвом, релігією, обрядами тощо» [19, С.63].

Ідентифікація України у сучасному хаосі глобалізованого світу, головним чином, залежить від побудованого нашим суспільством фундаменту, основи для спільного розвитку. Зрозуміло, що певні процеси пов'язані із глобалізацією неможливо припинити, оскільки сфера бізнесу зацікавлена в тому, щоб це продовжувалося, але є можливість керувати її рухом робити її гнучкою для інтересів культурного розвитку, є можливість впливати на неї і у цьому і полягає основне завдання культури.

Українські науковці виступають на захист даної парадигми: «Культура і мова повинні стати наріжним каменем національної ідеї. Розуміння культури як феномену, що потужно впливає на розвиток нових технологій, кваліфікацію працівників, ефективність менеджменту, соціальні й політичні практики суспільства, мотивацію економічної діяльності, національну ідентифікацію людини і громадянина» [19, С.63] .

В добу глобалізації необхідним є визначення суспільством для себе меж, або кордонів для створення власного культурного простору. Образно кажучи, це мій дім і я його облаштовую для комфортного існування. Наразі мова дає можливість об'єднатися різним верствам населення для здійснення спільної діяльності для розвитку держави. Окрім того, саме вивчення мови, засвоєння граматики та лексики для

свідомого користування нею, вже саме по собі підвищує інтелектуальний рівень суспільства. Таким чином, закріплюється щабель на шляху до економічного та культурного розвитку.

ВИСНОВКИ

Спілкування митців з усього світу, дає можливість розширити горизонти, відкрити нове, знайти спільне та творити нову філософію глобалізованого суспільства. Мистецтво усього лише відображає те, що відбувається навкруги, але кожен митець промовляє до світу, так як він навчився це робити на своїй землі.

Глобалізація, лякає масштабами, але свідчить про безкінечний рух, про розвиток цивілізацій. Динамічність притаманна всьому, чого торкається глобалізація, з'являється відчуття, що людство не встигає усвідомлювати наскільки змінюється все навкруги. Культурний обмін між народами завжди мав місце і вважався нормою протягом багатьох років. Можливо, пройде ще кілька десятків років і людство об'єднається в один великий народ із спільними культурними традиціями, деякі ознаки такої трансформації вже простежуються в сучасному суспільстві. Україна на шляху свого становлення уособлює собою унікальний культурний досвід, що потребує розробки низки наукових проблем, для глибинного вивчення усіх причин і наслідків впливу на культурний поступ.

Головним чином, необхідно зважати на етнічні відмінності кожного народу тому, що насильницьке зрівняння культур приведе до фатальних наслідків, зокрема до втрати сакральності життя та унікальності особистості. Сучасні культура та мистецтво покликані зосередити увагу людства на важливих проблемах, закликати до відповідальності за втручання людини в природне середовище та загалом скерувати людину в напрямку свідомого та раціонального існування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веб-сайт: <https://uk.wikipedia.org>
2. Веб-сайт: <https://houseofeurope.org.ua/our-strategy>
3. Веб-сайт: uk.wikipedia.org/wiki/Комп'ютерне_мистецтво
4. Веб-сайт: <https://voloshyngallery.art/painters/aleksej-caj.html>
5. М. В. Худолій. Глобалізація як чинник впливу на державну політику у галузі культури. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2013. Вип. 14. - С. 121-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_19
6. Вебсайт: <https://pragmatika.media/nazar-bilik-mistectvo-ta-porozhnecha-v-publichnomu-prostori>
7. Електронний ресурс: http://www.confcontact.com/2013-nauka-v-informatsionnom-prostranstve/po4_bondarenko.htm
8. Дронова. О. Л.; Нагорний, Т. В. Напрями розвитку України за різними сценаріями глобалізаційних процесів. 2021.
9. Пилявець. Л. С. Мова і глобалізаційні трансформації в українській культурі: теоретичні аспекти. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2017. 1.1: 53-56.
10. Гродська Е.Б. Глобалізація і культурна ідентичність: два вектори глобалізаційних процесів. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, 2017, 3: 25.
11. Ручка А.О. Цінності та ціннісна зміна у сучасному суспільстві. *Культурологічна думка*. 2013. 6: 172-179.
12. Сіденко В. Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей. *Український соціум*. 2014. 1: 7-21.
13. Булавіна Н. Мистецтво в тенетах глобалізації. *Український варіант: перезавантаження. Сучасне мистецтво*. 2006. 3: 7-11.
14. Яцик І. Перформативні практики у творчості українських митців (кінець ХХ—початок ХХІ століття). *Науковий журнал. Художня культура. Фактуальні проблеми*. 2021. 17 (2): 66-72.

15. Сінкевич О. Масова культура як "агент глобалізації": сучасні трансформації [Електронний ресурс]. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. Т. 20, вип. 22(2). С. 333-339. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2012_20_22\(2\)__71](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2012_20_22(2)__71)
16. Ареф'єва А. Ю. Глобалізаційні процеси в культурі сучасності [Електронний ресурс]. Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 116. С. 185-189. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_116\(1\)__46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_116(1)__46)
17. Наталія Авраменко. Етно стильові тенденції розвитку сучасної української моди.
18. Веб-сайт: <https://hoyna.com.ua/porady/ukrayinska-vyshyvanka-modnyj-trend-vplyv-na-svitovuj-podium>
19. Українська національна культура в контексті сучасних глобалізаційних процесів (виступ академіка НАН України С.П. Павлюка) [Електронний ресурс]. Вісник Національної академії наук України. 2013. № 5. С. 62-65. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2013_5_14
20. Веб-сайт: <https://vogue.ua/article/culture/art>
21. Веб-сайт: <http://openarchive.com.ua/tanzlaboratorium>
22. Веб-сайт: <https://supportyourart.com/stories/tsybapinchuk>